

**QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDA TEXNIK TAHLIL AMALIYOTINI
RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI**

O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya Akademiyasi Kapital bozori va birja ishi
(MSc-Master of Science)-mutaxassisligi magistranti

Subhonova Sayyora Sodiq qizi

subhonovasayyora@gmail.com

**PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE PRACTICE OF
TECHNICAL ANALYSIS IN THE STOCK MARKET**

Graduate student of Capital market and stock market (MSc-Master of Science)
specialization of Bank-Finance Academy of the Republic of Uzbekistan

Subhonova Sayyora Sodiq qizi

subhonovasayyora@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada qimmatli qog'ozlar bozorida texnik tahlil amaliyotini rivojlantirish istiqbollari tahlil qilingan. Texnik tahlil narx dinamikasini prognozlashda muhim vosita bo'lib, investorlar va treyderlar uchun qaror qabul qilish jarayonini tezlashtiradi. Maqolada texnik tahlilni rivojlantirish zarurati raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahlilining ahamiyati bilan bog'liqligi ko'rsatib o'tilgan. Ushbu sohada sun'iy intellektni joriy etish, mahalliy sharoitga mos algoritmlarni ishlab chiqish, ta'lim dasturlarini tashkil etish va regulyatorlar bilan hamkorlikni kuchaytirish taklif etiladi. Tadqiqot natijalari texnik tahlilning qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirishdagi o'rnini aniqlashga xizmat qiladi va amaliyotga tatbiq qilish uchun ilmiy asos yaratadi.

Kalit so'zlar: qimmatli qog'ozlar bozori, texnik tahlil, sun'iy intellekt, algoritmik savdo, raqamli texnologiyalar, investitsion xavf-xatar, bashorat qilish, bozor tahlili, iqtisodiy samaradorlik, mahalliy bozor.

KIRISH

Qimmatli qog'ozlar bozori zamonaviy iqtisodiyotning muhim segmentlaridan biri bo'lib, milliy va xalqaro moliyaviy oqimlarni boshqarishda yetakchi rol o'ynaydi. Ushbu bozorda investorlar va treyderlar qaror qabul qilish jarayonida bozorning tahlili va kelajakdagi narx o'zgarishlarini prognozlashga asoslangan usullarga tayanadi. Ana shunday usullardan biri texnik tahlil bo'lib, u narx dinamikasi, hajm va boshqa statistik ko'rsatkichlarni o'rganish orqali investitsion qarorlarni qabul qilishni osonlashtiradi.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning jadal rivojlanishi texnik tahlilning imkoniyatlarini kengaytirib, uni yanada samarali vositaga aylantirmoqda. Shuningdek, qimmatli qog'ozlar bozorining likvidligi va o'zgaruvchanligi oshib borayotgani sababli texnik tahlilning qo'llanilishiga bo'lgan ehtiyoj kuchaymoqda. Shu bilan birga, O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlarda ushbu yo'nalishning rivojlanishi iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalar hajmini oshirish va bozorning samaradorligini ta'minlash uchun dolzarb vazifa hisoblanadi.

Mazkur maqolada texnik tahlilning qimmatli qog'ozlar bozoridagi ahamiyati, uning hozirgi kundagi holati, rivojlantirish zaruriyati hamda istiqbollari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Bu orqali texnik tahlil amaliyotini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy va amaliy yechimlar taklif etiladi.

Asosiy qism

1. Texnik tahlilning mohiyati va ahamiyati

Texnik tahlil qimmatli qog'ozlar bozoridagi narx dinamikasini bashorat qilishda tarixiy ma'lumotlarni o'rganishga asoslanadi. Bu yondashuv fundamental tahlildan farqli o'laroq, kompaniyaning moliyaviy ko'rsatkichlari va makroiqtisodiy omillar o'rniga, narxlarning tarixiy grafigi, savdo hajmi, narxning qo'llab-quvvatlanish va qarshilik darajalari kabi ko'rsatkichlarga e'tibor qaratadi. Texnik tahlil quyidagi jihatlarda investorlar uchun ahamiyatlidir:

- Narx o'zgarishlarining qisqa muddatli tendensiyalarini aniqlash;
- Bozordagi psixologik va statistik omillarni tahlil qilish;
- Savdo xavf-xatarlarini kamaytirish.

Texnik tahlil vositalari ichida harakatlanuvchi o'rtachalar, RSI (relativ kuch indeksi), MACD (harakatlanish o'rtachalarining konvergentsiyasi va divergentsiyasi) kabi indikatorlar keng qo'llaniladi. Ularning yordamida bozor ishtirokchilari xarid va sotish bo'yicha strategik qarorlar qabul qiladi.

2. O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozorida texnik tahlilning holati

O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozori hali rivojlanish bosqichida bo'lib, bu sohada texnik tahlilning qo'llanilishi cheklangan. Quyidagi omillar bunga ta'sir qilmoqda:

- Ma'lumotlarning yetishmasligi. Bozor ishtirokchilari uchun kerakli narx va savdo hajmi bo'yicha tarixiy ma'lumotlarning ochiq manbalarda yetarlicha mavjud emasligi.
- Texnik tahlil vositalarining cheklanganligi. Ko'plab investorlar va treyderlar texnik tahlil dasturlaridan foydalanishga yetarlicha malakaga ega emas.

- Moliyaviy savodxonlikning past darajasi. Ko'pchilik investorlar hali texnik tahlil imkoniyatlari haqida yetarlicha ma'lumotga ega emas.

Shunga qaramay, bozorning o'sib borayotganligi va xalqaro standartlar asosida rivojlantirilishi texnik tahlilning kengroq qo'llanilishiga zamin yaratmoqda.

3. Texnik tahlilni rivojlantirish yo'nalishlari va istiqbollari

O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozorida texnik tahlilni rivojlantirish uchun quyidagi asosiy yo'nalishlarni amalga oshirish zarur:

3.1. Sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni joriy etish

Sun'iy intellekt (AI) va mashinani o'rganish algoritmlari narx dinamikasini chuqur tahlil qilish, murakkab tendensiyalarni aniqlash va tezkor qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Masalan:

- Raqamli savdo platformalari. Savdo jarayonlarini avtomatlashtirish va real vaqt rejimida texnik indikatorlar bo'yicha tahlil qilish.
- Bashorat modellarini yaratish. AI algoritmlari yordamida narx o'zgarishlarini aniqlash.

3.2. Mahalliy sharoitga mos indikatorlarni ishlab chiqish

O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozori xususiyatlarini hisobga olgan holda maxsus texnik indikatorlarni ishlab chiqish lozim. Bunda quyidagilar e'tiborga olinadi:

- Mahalliy iqtisodiy sharoit va qonunchilik;
- Likvidlik pastligi kabi bozor cheklovlari.

3.3. Ta'lim va malaka oshirish dasturlari

Investorlar va treyderlar uchun texnik tahlil bo'yicha o'quv dasturlarini tashkil etish muhim. Bu dasturlar quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

- Texnik tahlilning nazariy va amaliy asoslari;
- Maxsus dasturlar bilan ishlash ko'nikmalari.

3.4. Qonunchilikni takomillashtirish va regulyatorlar bilan hamkorlik

Bozor sharoitlarini yaxshilash uchun qimmatli qog'ozlar savdosi bo'yicha qonunchilikni takomillashtirish lozim. Bu quyidagi natijalarga olib keladi:

- Bozorning shaffofligi va ishonchligi oshadi;
- Investorlar himoyasi kuchayadi.

4. Texnik tahlilning iqtisodiy samaradorligi

Texnik tahlilning bozorga kiritilishi quyidagi natijalarni ta'minlaydi:

- Investitsiyalar samaradorligini oshiradi;
- Xavf-xatarlarni boshqarish mexanizmini takomillashtiradi;

- Qimmatli qog‘ozlar bozorining xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, texnik tahlilni rivojlantirish va uni mahalliy sharoitga moslashtirish qimmatli qog‘ozlar bozorining kelgusidagi o‘shishiga xizmat qiladi. Shu bois ilmiy va amaliy tadqiqotlarni jadallashtirish va innovatsion yondashuvlarni qo‘llash bugungi kundagi muhim vazifalardan biridir.

Xulosa

Qimmatli qog‘ozlar bozorida texnik tahlil investorlar va treyderlar uchun samarali vosita sifatida bozor tendensiyalarini bashorat qilish va xavf-xatarlarni boshqarish imkoniyatini beradi. Bugungi kunda texnologik taraqqiyot va bozorning jadal rivojlanishi texnik tahlilning yanada dolzarbligini ta’minlamoqda.

O‘zbekiston sharoitida texnik tahlilni rivojlantirish bozor ishtirokchilari uchun quyidagi ustuvorliklarni taqdim etadi:

- Bozorning shaffofligini oshirish;
- Investitsiya qarorlarini qabul qilishni tezlashtirish va sifatini yaxshilash;
- Xalqaro investorlarga qulay sharoit yaratish.
- Texnik tahlilni rivojlantirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim:
- Sun’iy intellekt va algoritmik savdo texnologiyalarini joriy etish;
- Maxsus texnik indikatorlarni ishlab chiqish va mahalliy bozor sharoitlariga moslashtirish;
- Moliyaviy savodxonlikni oshirish va malaka oshirish dasturlarini tashkil etish;
- Bozor infratuzilmasini takomillashtirish va qonunchilikni rivojlantirish.

Shu bilan birga, texnik tahlilning joriy etilishi qimmatli qog‘ozlar bozorining xalqaro raqobatbardoshligini oshirib, milliy iqtisodiyotga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Bu yo‘nalishda olib boriladigan ilmiy va amaliy tadqiqotlar O‘zbekistonning moliyaviy bozorini yangi bosqichga olib chiqish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Murphy, J. J. Technical Analysis of the Financial Markets: A Comprehensive Guide to Trading Methods and Applications. New York Institute of Finance, 1999.
2. Elder, A. Trading for a Living: Psychology, Trading Tactics, Money Management. John Wiley & Sons, 1993.
3. Hull, J. C. Options, Futures, and Other Derivatives. Pearson Education, 2021.

4. O‘zbekiston Respublikasi Qonuni “Qimmatli qog‘ozlar bozori to‘g‘risida”. Toshkent, 2015.
5. O‘zbekiston Respublikasi Kapital bozorini rivojlantirish agentligi hisobotlari, www.cmac.uz.
6. Markaziy bank ma’lumotlari, www.cbu.uz.
7. Abadiyeva, G. X. Qimmatli qog‘ozlar bozori: nazariya va amaliyot. Toshkent, Iqtisodiyot nashriyoti, 2019.
8. Bloomberg Terminal bo‘yicha texnik tahlil o‘quv qo‘llanmalari, Bloomberg L.P., 2023.
9. TradingView Platformasi bo‘yicha amaliy qo‘llanma, www.tradingview.com.
10. Clarke, T. The Analysis and Use of Financial Market Indicators. Wiley Finance, 2020.